

Sygn. akt I UK 237/17

POSTANOWIENIE

Dnia 22 marca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania W. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Z.
o prawo do emerytury górniczej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 22 marca 2018 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Ł.
z dnia 23 stycznia 2017 r., sygn. akt III AUa .../16,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 23 stycznia 2017 r., Sąd Apelacyjny w sprawie z odwołania W. P. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. z 12 lutego 2015 r., w której organ rentowy odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury górniczej, przyjmując, że nie wykonywał on w ogóle pracy górniczej, oddalił apelację odwołującego się od wyroku Sądu Okręgowego w P. z 3 listopada 2015 r., sygn. akt V U/15, w którym Sąd oddalił odwołanie wnioskodawcy.

W sprawie ustalono, że W. P., urodzony w dniu 18 października 1959 r., od dnia 26 maja 1981 r. do chwili obecnej jest zatrudniony w KWB „B.”, obecnie PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. Oddział Kopalnia Węgla Brunatnego

B. W trakcie zatrudnienia przebywał na zasiłkach chorobowych w okresach wskazanych przez pracodawcę w piśmie z dnia 21 stycznia 2015 r.

W dniu 28 kwietnia 1981 r. W. P. złożył podanie o przyjęcie go do pracy w KWB B. na stanowisku kierowcy. Zgodnie z umowami o pracę z dnia 26 maja 1981 r. i 8 maja 1981 r. wnioskodawca został zatrudniony na stanowisku kierowcy. Zgodnie z umową o pracę z dnia 1 lipca 1981 r. wnioskodawcy powierzono obowiązki spawacza (kierowcy).

Przez cały okres zatrudnienia w KWB B., tj. od 1 lipca 1981 r. do chwili obecnej wnioskodawca jest zatrudniony w oddziale wykonującym pomiary elektryczne, w którym wykonuje prace kierowcy i obsługuje agregat prądotwórczy. W ramach obowiązków na tym stanowisku pracy wnioskodawca przez około 1 godzinę dziennie przewozi pracowników brygady elektrycznej na odkrywkę i odwozi ich z odkrywki, a w pozostałym wymiarze czasu pracy zajmuje się obsługą agregatu prądotwórczego. Samochody ciężarowe, którymi jeździ wnioskodawca to samochody marki STAR 600, STAR 266 i MAN. Agregat prądotwórczy, który obsługuje wnioskodawca jest umieszczony na samochodzie ciężarowym i służy do zasilania urządzeń do pomiarów elektrycznych, takich jak np. dopalarek, urządzeń do pomiaru napięć rażenia i do sprawdzania zabezpieczeń. Pomiary elektryczne są wykonywane na koparkach, zwałowarkach, wozach kablowych, kablach energetycznych, węzłach zasilania i energetycznych stacji przENOŚNIKOWYCH i służą do sprawdzenia, czy dany sprzęt nadaje się do eksploatacji. Wnioskodawca takich pomiarów nie wykonuje. W ramach obsługi agregatu do wnioskodawcy należy jego włączanie i wyłączenie, uzupełnianie paliwa oraz kontrola parametrów pracy agregatu. Agregat prądotwórczy stoi w odległości od kilku metrów do kilku kilometrów od osób dokonujących pomiary i koparek wielonaczyniowych i zwałowarek. Wnioskodawca przez cały okres zatrudnienia w KWB B. otrzymuje dodatek za pracę na odkrywce.

Sąd Apelacyjny uznał, że Sąd pierwszej instancji dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i przyjął je za własne.

Sąd drugiej instancji ocenił, że rodzaj prac wykonywanych przez wnioskodawcę nie odpowiada pracy wymienionej w pozycji 6, ani też w pozycji 22 załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia

23 grudnia 1994 r. w sprawie określenia niektórych stanowisk pracy górniczej oraz stanowisk pracy zaliczanej w wymiarze półtorakrotnym przy ustalaniu prawa do górniczej emerytury lub renty. Pracownicy, o których mowa we wskazanych pozycjach załącznika nr 2, tj. kierowcy - operatorzy samochodowego sprzętu technicznego na odkrywce i operatorzy sprzętu pomocniczego i technologicznego muszą bowiem wykonywać pracę górniczą określoną w art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. A przepisu tego wyraźnie wynika, że za pracę górniczą uważa się zatrudnienie na odkrywce w kopalniach węgla brunatnego przy ręcznym lub zmechanizowanym urabianiu, ładowaniu oraz przewozie nadkładu i złoża, przy pomiarach w zakresie miernictwa górniczego oraz przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych. Wnioskodawca nie wykonywał prac ani przy urabianiu, ładowaniu oraz przewozie nadkładu i złoża, ani przy pomiarach w zakresie miernictwa górniczego. Przez cały okres zatrudnienia w KWB B., tj. od 1 lipca 1981 r. do chwili obecnej wnioskodawca jest bowiem zatrudniony w oddziale wykonującym pomiary elektryczne, w którym wykonuje prace kierowcy i obsługuje agregat prądotwórczy.

Apelujący nie kwestionował ustaleń Sadu Okręgowego dotyczących zadań wykonywanych przez niego w ramach obowiązków pracowniczych. A wynikało z nich, zdaniem Sądu odwoławczego, że charakter pracy ubezpieczonego nie miał bezpośredniego związku „z urabianiem kopalni, ładowaniem urobku, montażem, likwidacją i transportem obudów, maszyn urabiających, ładujących i transportujących w przodkach oraz przy głębieniu szybów i robotach szybowych”. Prace te nie są objęte żadnym z punktów części III z załącznika nr 2 lub 3.

Czynności ubezpieczonego, które w swej istocie polegały na obsłudze agregatu prądotwórczego, który nie jest ani urządzeniem ani agregatem wydobywczym, nie mieszczą się także, zdaniem Sądu Apelacyjnego, w ustawowym pojęciu prac przodkowych uprawniających do zastosowania półtorakrotnego przelicznika. Za bezpodstawne tym samym uznać należało podniesione przez skarżącego zarzuty naruszenia prawa materialnego, tj. art. 50a i 50d ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Podejmowane przez ubezpieczonego w spornym okresie czynności pracownicze nie dawały bowiem podstawy do przyjęcia, że ubezpieczony pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy przy wykonywaniu

pracy przodkowej.

Na zakończenie Sąd drugiej instancji wskazał, że przepisy normujące nabywanie prawa do emerytury górniczej z uwagi na jej szczególny charakter winny być wykładane wyłącznie w sposób ścisły albowiem wyjątkowo regulują przyznanie prawa do wcześniejszego świadczenia. W tym kontekście dokonane na gruncie przedmiotowej sprawy ustalenia faktyczne jednoznacznie wykluczały możliwość zaliczenia wykonywanej w spornych okresach pracy w wymiarze półtorakrotnym. Konsekwencją zaś uznania, że sporny okres pracy wnioskodawcy w KWB w B. nie podlega zaliczeniu do stażu, jako pracy górniczej w wymiarze półtorakrotnym było stwierdzenie, że nie legitymuje się on wymaganym do nabycia prawa do emerytury górniczej 25-letnim okresem pracy na podstawie art. 50a ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył w całości skargą kasacyjną odwołujący się. Skargę oparto na zarzucie naruszenia przepisów prawa materialnego i procesowego.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na przyczynach przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c. Wskazano, że w orzecznictwie sądów apelacji łódzkiej rozbieżności wywołuje przepis art. 50c ust. i pkt 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 887 z późn. zm.). W ocenie skarżącego istnieje potrzeba ingerencji Sądu Najwyższego w celu wyjaśnienia rozbieżności, które pojawiły się w orzecznictwie na gruncie tego przepisu. Wyjaśnienia wymaga kwestia, czy zawarte w tym przepisie pojęcie pracy przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych obejmuje również pracę przy obsłudze agregatów prądotwórczych, smarowniczych i sprężarkowych, wykorzystywanych przez brygady elektryków i mechaników do prac polegających na konserwacji urządzeń wydobywczych i transportujących nadkład i złoża na odkrywce. Definicja pracy górniczej przyjmowana w orzecznictwie Sądu Apelacyjnego w Łodzi oraz Sądu Okręgowego pomija, w ocenie skarżącego, ugruntowaną praktykę przyjmowaną zarówno przez Sąd Apelacyjny w Katowicach, jak i Sąd Najwyższy, zgodnie z którą zatrudnienie na odkrywce w kopalniach węgla brunatnego przy bieżącej konserwacji agregatów i

urządzeń wydobywczych jest pracą górniczą, o której mowa w art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej. Ustawa emerytalna wbrew twierdzeniom Sądu drugiej instancji nie zawiera zapisów, że warunkiem zaliczenia pracy jako pracy górniczej jest jej bezpośredni związek z urabianiem kopalin, ładowaniem urobku. Skarżący powołał się na wyrok Sądu Najwyższego z 23 października 2013 r., sygn. akt I UK 128/13, w którym Sąd Najwyższy uznał, zdaniem skarżącego, między innymi, iż praca polegająca na obsłudze agregatu prądotwórczego przewoźnego - kwalifikowanego jako sprzęt pomocniczy, powinna być zaliczona do pracy górniczej, o której mowa w art. 50c ustawy emerytalnej.

Ponadto skarżący wskazał, że skarga jest oczywiście uzasadniona, ponieważ wydane orzeczenie rażąco narusza przepisy wskazane w *petitum* skargi, pozbawiając jednocześnie skarżącego prawa do emerytury górniczej.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł:

1) o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.,

2) o zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego na rzecz ZUS w związku ze sporządzeniem i wniesieniem odpowiedzi na skargę kasacyjną oraz ewentualnymi innymi czynnościami procesowymi według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującego się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że w sprawie występuje potrzeba dokonania wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) oraz skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 czy też 4 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że określony przepis prawa, będący źródłem poważnych wątpliwości interpretacyjnych, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych. Wątpliwości te i rozbieżności należy przytoczyć, przedstawiając ich doktrynalne lub orzecznicze źródła (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; czy z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 424365 i 1652383). Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 3). Powołanie się na omawianą przesłankę wymaga również wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; z 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.; z 8 lipca 2009 r., I CSK 11/09, niepubl.; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493). Ponadto, ze względu na

publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124).

Należy zauważyć, że skarżąca nie spełniła wymagań określonych powyżej, pozwalających przyjąć, że w przedmiotowej sprawie rzeczywiście zachodzi potrzeba dokonania wykładni przepisów prawa lub też usunięcia rozbieżności w orzecznictwie sądów. Pełnomocnik odwołującego się jedynie bardzo ogólnikowo wskazał, że art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów apelacji łódzkiej, nie wskazując jednak żadnych konkretnych orzeczeń, które wskazywałyby na tę rozbieżność, nie wyjaśnił również na czym ta rozbieżność miałaby polegać. Wobec tego nie sposób stwierdzić czy taka rozbieżność faktycznie występuje, ani czy dotyczy ona wyroków wydanych w podobnych stanach faktycznych, co jest warunkiem niezbędnym dla uznania, że spełniona została przesłanka określona w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Dalej skarżący wskazuje, że zaskarżony wyrok oraz inne wyroki Sądu Apelacyjnego w Łodzi pomijają linię orzeczniczą wypracowaną przez Sąd Apelacyjny w Katowicach oraz przez Sąd Najwyższy, zgodnie z którą, według skarżącego, zatrudnienie na odkrywce w kopalniach węgla brunatnego przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych jest pracą górniczą, o której mowa w art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej. W ocenie Sądu Najwyższego pełnomocnik skarżącego w tym zakresie dość istotnie mija się z prawdą, pomijając już fakt, że ponownie nie wskazuje on na jakiegokolwiek orzeczenia, które mogłyby świadczyć o istnieniu i naruszaniu tej utrwalonej linii orzeczniczej, to trzeba zauważyć, że Sąd drugiej instancji w żadnym miejscu zaskarżonego wyroku nie kwestionował, że zatrudnienie na odkrywce w kopalniach węgla brunatnego przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych jest pracą górniczą, o której mowa w art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej. Sąd Apelacyjny, podobnie zresztą jak Sąd Okręgowy, uznał jednak, że praca wykonywana przez skarżącego nie była pracą przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych, bowiem skarżący zajmował się kierowaniem pojazdami dowożącymi pracowników na miejsce wykonywania czynności przy bieżącej

konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych na odkrywce oraz obsługą agregatu prądotwórczego, a nie pracą przy samej konserwacji wspomnianych powyżej urządzeń. Warto w tym miejscu zauważyć, że zarówno Sąd Apelacyjny w Katowicach, jak i Sąd Najwyższy zajmowały się już sprawą analogiczną do rozpoznawanej w niniejszym postępowaniu, bowiem również dotyczącą skarżącego W. P. i rozstrzygnęły ją tak samo jak Sąd Apelacyjny w Łodzi, zatem bez wskazania przez skarżącego konkretnych przykładów, nie sposób uznać, że Sąd Apelacyjny w Łodzi naruszył w tym zakresie jakąś ugruntowaną linię orzecniczą, skoro orzekł właśnie zgodnie z poprzednio wydanymi wyrokami w analogicznej sprawie.

Warto również zwrócić uwagę, że nie jest prawdą, że Sąd Najwyższy w wyroku z 23 października 2013 r., sygn. akt I UK 128/13, uznał między innymi, że praca polegająca na obsłudze agregatu prądotwórczego przewoźnego - kwalifikowanego jako sprzęt pomocniczy, powinna być zaliczona do pracy górniczej, o której mowa w art. 50c ustawy emerytalnej. We wspomnianym orzeczeniu Sąd Najwyższy ocenił jedynie, że nieprawidłowa jest wykładnia art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej, przyjmująca, że do pracy górniczej w jego rozumieniu można zakwalifikować wymienione w nim rodzaje prac pod warunkiem wykonywania ich stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Sąd Najwyższy nie wypowiadał się jednak w tym orzeczeniu o zaliczeniu konkretnych rodzajów pracy do tych wymienionych we wspomnianym przepisie.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, niepubl.; z dnia 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, niepubl.). Powołanie się na przesłankę

zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

W skardze kasacyjnej nie wykazano, aby była ona rzeczywiście oczywiście uzasadniona. W zakresie tej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący w ogóle nie uzasadnił swojego stanowiska, z pewnością nie można uznać za takie uzasadnienie stwierdzenia, że skarga jest oczywiście uzasadniona, bowiem w ocenie skarżącego i jego pełnomocnika narusza ona przepisy wskazane jako podstawa skargi kasacyjnej. Prawidłowe uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga umieszczenia w nim wyводу jurydycznego wyjaśniającego na czym polega oczywiste naruszenie przepisów wskazanych w skardze, a także na czym owa oczywistość polega. Nie sposób zatem przyjąć, aby wniosek skarżącego o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania był, w zakresie przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., uzasadniony.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie w punkcie drugim ma swoje oparcie w § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).